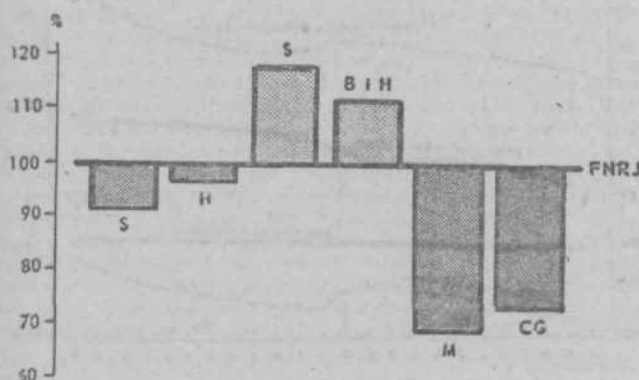

RAVEN DELOVNE STORILNOSTI V INDUSTRIJI

po ljudskih republikah

Rezultate doseženega razvoja delovne storilnosti v industriji v zadnjih petih letih, ki jih je naš list že objavil, dopolnujemo tokrat s prikazom razlik v produktivnosti po ljudskih republikah.

Pod ravni delovne storilnosti razumemo količino ustvarjene proizvodnje, ki je bila dosežena na eno zaposleno osebo v industriji. Razmerje med doseženo proizvodnjo in številom ljudi, ki so jo ustvarili, je znano še pod imenom delovni učinek. Delovni učinek industrije po ljudskih republikah je jore temelj za prikaz razlik v ravni delovne storilnosti.

Ta obračun kaže, da so med ljudskimi republikami velike razlike v ravni produktivnosti. Če vzamemo delovno storilnost v industriji vse Jugoslavije kot 100, se raven produktivnosti v industriji posameznih ljudskih republik razporeja v razmaku od 69 do 118. To pomeni, da je razlika med republiko z najnižjo in najvišjo produktivnostjo skoraj dvakratna. Primerjava podatkov za l. 1953 in 1955 kaže, da v tem dvehletnem razmaku niso prišle občutnejše do veljave težnje po zaostritvi ali ublažitvi teh razlik.

Raven delovne storilnosti v industriji po ljudskih republikah

	1953	1955
FLRJ	100	100
Srbija	91	91
Hrvatska	99	97
Slovenija	117	118
Bosna in Hercegovina	106	112
Makedonija	67	69
Črna gora	82	73

Posebno je značilna visoka delovna storilnost v Bosni in Hercegovini, ki nima tako velike industrijske tradicije kakor Slovenija. Ta visoka raven v Bosni in Hercegovini pa je posledica velike koncentracije težke industrije, ki je bila večidel zgrajena in je začela proizvodnjo v zadnjih nekaj letih.

Sem spadajo velike hidrocentrale, koksarne, železarna Zenica, tovarna dušika v Gorazdu, tovarna celuloze v Prijezdu, tovarna natrónskega papirja v Maglaju in druga nova podjetja. Prav tako je presenetljiva nizka raven delovne storilnosti industrije v Makedoniji. Za njo je značilen učinek novih industrijskih podjetij, v katerih se še ni utekel proizvodni proces in je zato zaradi njih delovna storilnost nizka. Začetek redne proizvodnje v teh podjetjih pa bo hitro pripeljal do povečanja produktivnosti.

Razlike med ljudskimi republikami kažejo, da bi se storilnost, če bi se produktivnost industrije povsod dvignila na raven, ki so jo že dosegli v Sloveniji, povečala v Srbiji za 30 %, na Hrvaškem za 22 %, v Bosni in Hercegovini za 5 %, v Makedoniji za 70 %, v Črni gori pa za 60 %. Skupni rezultat tega povečanja bi bil porast produktivnosti v vsej industriji za okrog 17 %. Pri tem je treba upoštevati, da tudi v industriji Slovenije prav tako niso izčrpane vse možnosti za povečanje produktivnosti in so zato rezerve v industriji še večje, kakor kaže ta pregled.

M. Nikolić

Pomen sprememb v razdelitvi skupnega dohodka

Ob sprejemanju družbenega plana za l. 1957 je ljudska skupščina po pravici poudarila, da razdelitev skupnega dohodka ne spodbuja dovolj gospodarskih organizacij, da bi povečavale delovno storilnost. Med tem zasedanjem je sprejel zvezni izvršni svet dolžnost, da vnese v mehanizem razdelitve skupnega dohodka določene spremembe, ki bi mogle pozitivno učinkovati že letošnje leto. Ta dni je zvezni izvršni svet sprejel spremembe in dopolnitve uredbe kakor tudi ustrezajoče spremembe v družbenem planu, o katerih bo razpravljala zvezna ljudska skupščina v drugi polovici marca.

Naj takoj naglasimo, da so te spremembe delne in imajo v precejšnji meri značaj začasnosti. Bolje povedano, spremembe imajo prehodni značaj, ker naj bi bile etapa za trajnejšo osnovo razdelitve dohodka gospodarskih organizacij. Čeprav so začasne, vsebujejo te spremembe določena načela, ki jih bo mogoče uporabiti tudi pri nadaljnji obdelavi sistema, čeprav v drugačnih oblikah.

V predlaganih spremembah so prišle do izraza naslednje težnje: predvsem izločiti pri razdelitvi skupnega dohodka več sredstev za povečanje plač in skladov podjetij, dati nato znatno večje možnosti, da bi se plače in skladi hitreje povečevali, če bi se povečevala delovna storilnost, in končno, da bi se sredstva komunalnih skupnosti bolj kakor doslej formirala bolj neposredno, z manj dotacijami od višjih organov in v večji odvisnosti od potrošnega sklada v gospodarstvu zaposlenih. Če upoštevamo, da je kritika dosedanjega sistema razdelitve skupnega dohodka gospodarskih organizacij izhajala prav iz teh zahtev in pomanjkljivosti dosedanje razdelitve, tedaj je očitno, da so lahko spremembe korak naprej k stimulativnejšemu sistemu razdelitve. Spremembe pa se niso omejevale samo na določitev večjih pravic v razdelitvi. Že v začetku uporabljanja tega načina razdelitve odziva zveza nad 10 milijard dinarjev iz družbenih rezerv in omogoča gospodarskim organizacijam večji delež pri dohodku, kakor je bilo določeno v družbenem planu. Razumljivo je, da je to samo start in spodbuda, glavni del uspeha pa moramo pričakovati iz povečane delovne storilnosti, do katere lahko pride, če bodo delovni kolektivi izkoristili možnosti, ki se jim nudijo v primeru povečanja dohodka podjetja oziroma povečanja delovne produktivnosti.

Istega načina povečane stimulacije pa ni bilo mogoče uporabiti za vsa gospodarska področja. Industrija, zunanja trgovina in promet so ohranili v osnovi dosednji sistem razdelitve dohodka, pri čemer je določen bistveni popravek, ki dejansko povzroča, da postaja ves dosednji sistem razdelitve na teh področjih bolj privlačen. Ta pozitivna sprememba je pravica gospodarske organizacije do dopolnilnega deleža pri dobičku. Gospodarska organizacija je namreč tudi doslej sodelovala pri dobičku in ji ta delež v celoti ostane, toda sedaj dobi še pravico na dopolnilni delež, ki je lahko večji od prvega. Ali bo imela gospodarska organizacija pravico na dopolnilni delež pri dobičku, bo odvisno od rezultata ustvarjenega dobička in ustvarjenih plač v dohodku. Če bo gospodarska organizacija ustvarila ugodnejše razmerje med dobičkom iz lanskega odnosa med dobičkom in plačami ter letošnjim dobičkom, bo polovica te razlike pripadala gospodarski organizaciji in jo bo lahko po lastni presoji razdelila na plače in svoje sklade. Z drugimi besedami, gospodarska organizacija je stimulirana, da s povečanjem dohodka in zmanjšanjem vseh stroškov ustvari čim bolj ugoden rezultat v obliki povečanega dobička, ker ji to omogoča, da dobi znatna sredstva, ki jih lahko samostojno razporeja. Povečanje dobička je lahko tudi rezultat povišanja cen in ne samo storilnosti dela, vendar je to neločljivo od tržnih pogojev poslovanja naših podjetij. Prizadevanja, da bi s splošnimi gospodarskimi ukrepi dosegli stabilizacijo tržišča bodo omejila to možnost na najmanjšo mero.

Razdelitev dohodka pri rudarstvu sloni na drugačnih osnovah. V rudarstvu je dolžnost vsakega podjetja, da vplača določeno vsoto na račun rudarskega prispevka, katerega višina je najprej odvisna od razmerja dobička do plač v lanskem letu. Na temelju tega razmerja se določi z uporabo progresivne lestvice znesek dobička, ki se realizira kot obveznost v obliki

(Nadaljevanje na 4. strani)